

EVROPSKÁ ON-LINE STUDIE O DROGÁCH 2021

Na jaře 2021 probíhal ve 30 evropských zemích (21 zemích EU a 9 mimo EU) evropský internetový výzkum zaměřený na rozsah a vzorce užívání nelegálních drog *European Web Survey on Drugs (EWSD)*, v ČR pod názvem *Evropská on-line studie o drogách*. Mezinárodní studii koordinovalo Evropské monitorovací centrum pro drogy a drogovou závislost ve spolupráci s národními monitorovacími středisky v jednotlivých zemích a dalšími spolupracujícími partnery. Do průřezové studie se zapojilo téměř 50 tis. respondentů starších 18 let z celé Evropy, kteří v posledních 12 měsících užili některou z vybraných nelegálních drog. S cílem náboru dostatečného vzorku respondentů byla v rámci propagace studie v ČR poprvé ze strany Národního monitorovacího střediska pro drogy a závislosti použita placená reklama na sociálních sítích. Toto číslo *Zaostřeno* shrnuje hlavní postupy při sběru dat *Evropské on-line studie o drogách 2021* a přináší přehled výsledků české části studie v evropském kontextu.

 Evropská on-line studie o drogách

Informace o studii

➤ V r. 2021 koordinovalo Evropské monitorovací centrum pro drogy a drogovou závislost (EMCDDA) ve spolupráci s národními monitorovacími středisky v jednotlivých evropských zemích a dalšími spolupracujícími partnery další vlnu studie *European Web Survey on Drugs (EWSD)* – rozsáhlé on-line evropské studie zaměřené na vzorce užívání drog v populaci a charakteristiky uživatelů drog. Studie probíhá pravidelně každé 3 roky; první dvě kola proběhla v letech 2015 a 2018. Hlavním partnerem v ČR v r. 2021 bylo Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti (NMS).

Cílovou skupinou studie byly osoby starší 18 let, které v posledních 12 měsících užily některou z uvedených nelegálních drog: konopné látky, extáze/MDMA, kokain, amfetaminy, metamfetamin, heroin a/nebo nové psychoaktivní látky. Dotazník obsahoval moduly k jednotlivým drogám zaměřené na frekvenci užívání, způsob aplikace, způsob získávání drog, obvyklou cenu drog a oproti předchozím vlnám studie také na změny v užívání drog v souvislosti s pandemií COVID-19. Dotazník byl jednotný pro všechny evropské země zapojené do projektu, v ČR byl navíc připraven modul otázek zaměřených na užívání buprenorfinu. NMS připravilo českou verzi evropského dotazníku tak, aby byla zajištěna

Obsah

Informace o studii

Strategie propagace studie

Charakteristika respondentů v ČR

Přehled výsledků studie v ČR

Srovnání s evropskými zeměmi

srovnatelnost dotazníku s ostatními evropskými zeměmi. Před samotným zahájením sběru dat byly provedeny kognitivní rozhovory s cílem ověřit formulace otázek a terminologii použitou v dotazníku.

Dotazník studie obsahoval informovaný souhlas s účastí ve studii. Respondenti byli ujisti, že studie je anonymní, dotazník neobsahuje žádné osobní údaje a není zaznamená-

vána IP adresa ani jiné údaje, které by mohly respondenta zpětně identifikovat. Účastníci byli rovněž informováni, že účast ve studii je dobrovolná a kdykoliv mohou svou účast ve studii ukončit. Vzhledem k tomu, že studie cílila na osoby starší 18 let a probíhala sebenominační technikou na základě dobrovolné účasti, nebyl pro realizaci studie vyžadován souhlas etické komise, a to na národní, ani na mezinárodní úrovni. ✕

Strategie propagace studie

> Sběr dat probíhal v termínu 18. 3.–13. 5. 2021 prostřednictvím on-line dotazníku v prostředí LimeSurvey. Po dobu sběru dat byla česká část studie propagována formou příspěvků na webových stránkách a sociálních sítích.

OBRÁZEK 1

Jednotný vizuál a logo Evropské on-line studie o drogách

 Evropská on-line studie o drogách

OBRÁZEK 2

Příspěvek na sociálních sítích upozorňující na propagační video EMCDDA dostupné na kanále YouTube

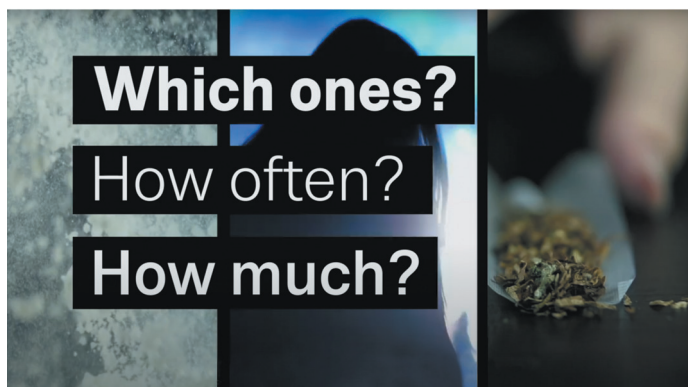

Výzkum drogy-info

23. dubna · 🌐

Video "Proč Evropská on-line studie o drogách?" k metodologii studie můžete shlédnout na YouTube. Video má i české titulky - otevřete je po kliknutí na tečky vpravo dole pod videem - volba Otevřít přepis: <https://youtu.be/3fpceC5QQvY>

Video připravilo Evropské monitorovací centrum pro drogy a drogovou závislost (EMCDDA) - agentura EU se sídlem v Lisabonu. Studie probíhá od 18. března po dobu 6 týdnů. Účastní se jí víc než 30 zemí. ČR je jednou z nich.

YOUTUBE.COM

Why a European Web Survey on Drugs?

Learn more about the European Web Survey on Drugs:...

EMCDDA připravilo jednotné logo studie, které bylo přeloženo do národních jazyků a použito jako jednotný vizuální prvek studie ve všech zúčastněných zemích; NMS při propagaci používalo logo s textem v češtině (obrázek 1) a v menší míře i variantu s anglickým textem.

EMCDDA připravilo rovněž dvě krátká propagační videa. Jedno z nich bylo pouze v angličtině; shrnovalo cíle studie, informace o harmonogramu sběru dat a přínosy realizace on-line studií. Video bylo ve spolupráci s NMS opatřeno českými titulky a využito při propagaci studie – obrázek 2. Video je nadále ke zhlédnutí na kanále YouTube (<https://www.youtube.com/watch?v=3fpceC5QQvY>).

OBRÁZEK 3

Příspěvek na sociálních sítích oslovující osoby starší 18 let k účasti ve studii EWSD 2021

Výzkum drogy-info

12. dubna · 🌐

📌 **Hledáme účastníky Evropské on-line studie o drogách 2021 (EWSD). Informace o studii a dotazník:**

<https://drugusersurvey.limequery.com/573528?lang=cs-informal>

Děkujeme všem, kteří už dotazník vyplnili, a prosíme další lidi, aby se zapojili.

Propagační video studie: <https://www.youtube.com/watch...>

Účast ve studii je dobrovolná a anonymní; studie nesbírá žádné osobní údaje. Studie začala v březnu a bude probíhat nejméně do konce dubna. Probíhá ve 30 zemích.

Vítán k účasti je každý, komu už bylo 18 let a v posledních 12 měsících užil/a návykovou látku. Cílem studie je zjistit co, jak často, jaká množství, jaké formě a jakým způsobem lidé užívají a jak si tyto látky obstarávají, a poté porovnat souhrnné údaje zjištěné v jednotlivých zemích Evropy.

Studii organizuje Evropské monitorovací centrum pro drogy a drogovou závislost (EMCDDA). Českým partnerem studie je Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti (NMS).

#EuropeanDrugSurvey

YOUTUBE.COM

Bereš drogy? - Evropská on-line studie o drogách

More about the survey: <https://www.emcdda.europa.eu/activities/europea...>

Druhé video (dostupné na <https://www.youtube.com/watch?v=XrOCcsIkUfE>) poskytlo EMCDDA i v češtině (texty do české verze připravilo NMS) – obrázek 3.

Vlastní propagace studie – forma kampaně, její vizuální podoba a realizace – byla ponechána na jednotlivých národních partnerech.

NMS zvolilo propagaci formou:

- > letáku rozesílaného partnerům (adiktologickým službám) se žádostí o jeho zveřejnění a šíření informace o studii mezi klienty,
- > redakčních příspěvků na webech NMS,
- > redakčních příspěvků na facebookových stránkách,
- > placených reklamních příspěvků s výraznými vizuály na Facebooku a Instagramu,
- > placené reklamy v Google Ads.

Propagace byla zahájena již před spuštěním studie (1. 3. 2021) na webových stránkách drogy-info.cz, zveřejněním příspěvku o připravovaném výzkumném projektu EWSD 2021; 18. 3. 2021 byla doplněna aktivním odkazem na dotazník. Zároveň byla již od 19. 2. 2021 spuštěna nová facebooková stránka *Výzkum drogy-info* (<https://www.facebook.com/vyzkumdrogyinfo>). Finální grafika stránky, inspirovaná logem studie EWSD, byla zveřejněna až při zahájení sběru dat do studie EWSD.

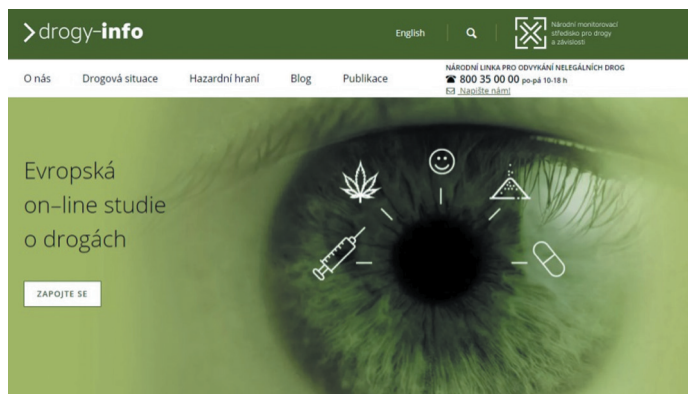
V průběhu března 2021 byla připravena a k 18. 3. 2021 spuštěna také nová grafická podoba webových stránek drogy-info.cz s úvodní grafikou (tzv. *slider*) inspirovanou logem studie EWSD, umístěnou i na všech podstránkách. Nový grafický vzhled stránek drogy-info.cz zůstal zachován i po ukončení studie.

Na úvodní stránce bylo ve *slideru* po dobu sběru dat umístěno aktivní tlačítko „ZAPOJTE SE“ směřované na dotazník EWSD v češtině – obrázek 4.

Po dobu sběru dat byl odkaz na dotazník s logem studie zveřejněn rovněž v tzv. *helobaru* zobrazovaném na všech podstránkách stránek drogy-info.cz; *helobaru* byl umístěn i na stránkách koureni-zabiji.cz, alkohol-skodi.cz a hazardni-hrani.cz, jejichž grafická podoba se během studie EWSD neměnila.

OBRÁZEK 4

Ukázka nové grafické podoby webových stránek drogy-info.cz spuštěné v březnu 2021

Před samotným spuštěním sběru dat byl připraven také leták s informací o studii a odkazem na dotazník (obsahoval link na webové stránky studie i QR kód), který byl rozeslán při zahájení studie do adiktologických služeb prostřednictvím kontaktů uvedených v databázi Mapy pomoci drogy-info.cz – obrázek 5.

S ohledem na předchozí ne příliš pozitivní zkušenosti s oslovením respondentů do on-line dotazníkového průzkumu zaměřeného na změny v užívání návykových látek v období první vlny epidemie COVID-19 (bližší viz Rámeček: Mini-EWSD studie a dopady pandemie COVID-19 na osoby užívající drogy rizikově) na jaře 2020, byla v r. 2021 česká část EWSD studie aktivně propagována na sociálních sítích (Facebook, Instagram) a přes Google Ads prostřednictvím placených reklam, které propagovaly odkaz směřovaný na webovou stránku s dotazníkem v češtině. Podrobnější informace ke kampani a vizuálu kampaně doprovázející sběr dat uvádí Rámeček: Reklamní kampaň doprovázející Evropskou on-line studii o drogách.

Vývoj reakcí na reklamu byl sledován manuálně, denním zobrazováním přehledů/reportů. Sledován byl také celkový počet přístupů do dotazníku, počet respondentů, kteří uvedli souhlas s účastí ve studii, a počet úplně vyplněných dotazníků. Ukázalo se, že největší zájem o účast ve studii byl ve 4. a 5. týdnu sběru dat, tj. v období mezi 12.–25. 4. 2021, kdy dotazník navštívilo více než 3 tis. osob za týden, přičemž nejvyšší denní

OBRÁZEK 5

Leták propagující studii EWSD 2021

Máte zkušenost s drogami?

Zapojte se do evropské studie!

Pomůžete nám zjistit, jak na tom jsme ve srovnání s ostatními zeměmi.

Anonymní dotazník najdete pod QR kódem a na odkazu

<https://drugusersurvey.limequery.com/573528?lang=cs-informal>

Evropská on-line studie o drogách

Studie probíhá od 18. 3. 2021 po dobu 6 týdnů ve více než 30 zemích. Koordinuje ji Evropské monitorovací centrum pro drogy a drogovou závislost: www.emcdda.europa.eu

Českou část studie zajišťuje Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti. Další informace: www.drogy-info.cz a www.facebook.com/vyzkumdrogyinfo

Mini-EWSD studie a dopady pandemie COVID-19 na osoby užívající drogy rizikově

Na jaře 2020 koordinovalo EMCDDA průřezovou dotazníkovou studii *European Web Survey on Drugs: COVID-19 (Mini-EWSD, někdy také EWSD-COVID)*, jejímž cílem bylo zmapovat dopad restriktivních opatření v souvislosti s pandemií COVID-19 zaváděných v jednotlivých evropských zemích na osoby, které užívají návykové látky. Sběr dat probíhal prostřednictvím on-line dotazníku (CAWI) v období 8.–25. 5. 2020. Výběr probíhal sebenominační metodou. Dotazník byl k dispozici ve 21 jazycích, včetně češtiny.

V ČR koordinovalo studii NMS – propagace studie probíhala prostřednictvím webových stránek [drogy-info.cz](https://www.drogy-info.cz) a facebooku [drogy-info.cz](https://www.facebook.com/drogyinfo) (<https://www.facebook.com/drogyinfo>). Do evropské studie se zapojilo více než 10 600 respondentů, pouze 274 respondentů vyplnilo dotazník v češtině. Nízký počet respondentů z ČR pravděpodobně souvisel s nízkou mírou vizibility studie – studie v ČR nebyla na rozdíl od řady evropských zemí doprovázena cílenou reklamou na sociálních sítích.

Z celkového počtu 274 dotázaných v ČR tvořili 53,3 % muži a 45,3 % ženy, 1,4 % nechtělo uvést pohlaví. Čeští respondenti byli ve věkovém rozpětí 18–63 let (průměrný věk 33,8 let). Užití konopných látek v posledních 12 měsících uvedlo 62,8 % respondentů (50,4 % v posledních

30 dnech), užití extáze 42,0 % (resp. 14,6 %), kokainu 32,8 % (resp. 14,2 %), pervitinu nebo amfetaminů 25,5 % (16,1 %) a LSD 30,7 % (14,6 %). Užití ostatních sledovaných nelegálních drog v posledních 12 měsících uvedlo méně než 6 % dotázaných, v posledních 30 dnech méně než 3 % respondentů.

Největší podíl respondentů uváděl, že se jejich míra užívání drog v důsledku zavedených opatření v souvislosti s pandemií COVID-19 nijak nezměnila – 57,9 % uživatelů konopných látek, 48,2 % uživatelů extáze, 51,2 % uživatelů kokainu, 58,6 % uživatelů pervitinu (amfetaminů). Celkem 17,5 % užívalo konopí častěji a naopak 9,9 % méně často nebo menší dávky. V případě extáze, kokainu a pervitinu převládal podíl těch, kteří snížili míru užívání nebo s užíváním zcela přestali (41,2 % v případě extáze, 39,5 % v případě kokainu, 31,4 % v případě pervitinu), nad respondenty, kteří míru užívání zvýšili.

Důvodem snížení míry užívání (frekvence nebo obvyklé dávky) byla nižší dostupnost látek, např. z důvodu uzavření klubů/barů a omezení shromažďování nebo ztráty příjmu. Dostupnost drog se podle respondentů během pandemie zásadně nezměnila a nezměnil se ani způsob obstarávání drog. Čistota drog byla podle respondentů studie stejná nebo nižší, cena drog byla stejná nebo vyšší.

počty vstupů do dotazníku přesahovaly 500 přístupů – graf 1 a graf 2.

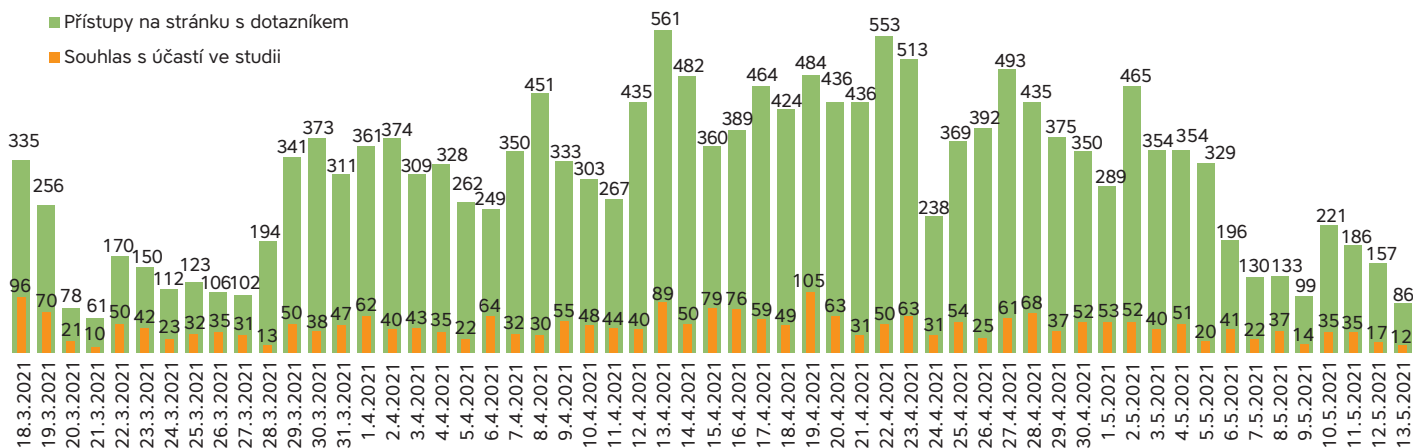
V průběhu celého období se do studie zapojovalo více mužů než žen. Respondenti studie byli nejčastěji ve věkové skupině 18–24 let a 25–34 let – graf 3 a graf 4.

Při hodnocení vývoje počtu respondentů studie byl sledován také zdroj, odkud byli respondenti do studie rekrutováni,

a to s ohledem na efektivnější zacílení kampaně – z celkem více než 17 tis. přístupů na úvodní stránku dotazníku studie byla tato informace dostupná u 4 304 záznamů. V průběhu celého období sběru dat přicházeli respondenti na úvodní stránku studie EWSD nejčastěji z Facebooku a Instagramu (u Facebooku nelze rozlišit, kolik respondentů přišlo prostřednictvím běžných a sponzorovaných příspěvků, v případě Instagramu jde o přístupy prostřednictvím reklamních příspěvků). Velký podíl tvořili, zejména ve 3.–6. týdnu sběru dat,

GRAF 1

Počty přístupů do dotazníku a počty respondentů, kteří souhlasili s účastí ve studii, v průběhu celého období sběru dat po jednotlivých dnech

Reklamní kampaň doprovázející Evropskou on-line studii o drogách

Placené reklamní příspěvky byly na sociálních sítích umístěny pouze prostřednictvím stránky <https://www.facebook.com/vyzkumdrogyinfo/>; reklamní kampaň byla zahájena 22. 3. 2021. Kampaň byla založena na originálních vizuálech s logem studie EWSD 2021, připravených grafickým studiem.

Sada vizuálů obsahovala 1 reklamu textovou a 7 reklam, na nichž text byl doplněn tváří osoby (fotografií z databanky). Počet vizuálů byl zvolen na základě původního předpokladu, že sběr dat potrvá 6 týdnů. Sběr dat, a tedy i kampaň, však byly prodlouženy na 8 týdnů; v posledním týdnu byla na sociálních sítích zopakována reklama, která byla použita již ve 3. týdnu kampaně. Všechny vizuály byly vytvořeny ve 3 formátech - 1080x1080, 2063x1080 a 1080x1920. Vizualy byly obměňovány vždy po týdnu tak, aby přilákaly nové respondenty studie; nový vizuál kampaně byl nasazen vždy v pondělí nového týdne – obrázek 6.

V Google Ads byly reklamy spuštěny 26. 3. 2021 a ukončeny 13. 5. 2021. Z technických důvodů na straně Google

Ads byly používány pouze 2 formáty vizuálů – obdélník na šířku a čtverec.

Reklama v Google Ads byla technicky tvořena dvěma dílčími kampaněmi, kde základem byla tzv. responzivní obsahová kampaň (plně automaticky tvořená), do které byly obrázky ze zásoby 7 vizuálů přidávány postupně. Po část kampaně bylo propagováno i video připravené EMCDDA a umístěné na YouTube. Podpůrně k hlavní kampani byla použita tzv. chytrá kampaň založená na 8 tématech klíčových slov, jejímž účelem bylo lépe zacílit responzivní kampaň. Reklamy byly cíleny na populaci ČR ve věku 18+ let. Z důvodu zachování anonymity nebylo využíváno přesnější cílení na jednotlivé segmenty publika, které by vyžadovalo využití nástrojů Facebook Pixel či Google Analytics.

Reklamní kampaň byla vzhledem k nízkému objemu alokovaných finančních prostředků tvořena vlastními silami v rámci NMS (bez využití reklamní agentury). Celková disponibilní částka na reklamní kampaň činila 30 tis. Kč.

OBRÁZEK 6

Vizuály kampaně propagující sběr dat české části Evropské on-line studie o drogách 2021

The image displays a grid of 12 social media advertisements. Each ad features a different photograph of a person (young woman, young man, couple, man in sunglasses, woman, man with tattoo, woman with heart sunglasses, man with tattoo, woman with heart sunglasses, and a large blue and pink graphic). The text on the ads includes the question 'ZAŽILI JSTE DROGY?' (Did you use drugs?), the phrase 'Svěřte se anonymně. Děkujeme.' (Share anonymously. Thank you.), and a call to action 'MÁM 11 MIN NA DOTAZNÍK' (I have 11 minutes for the questionnaire). A small logo for the 'Evropská on-line studie o drogách' is visible in the bottom left of each ad.

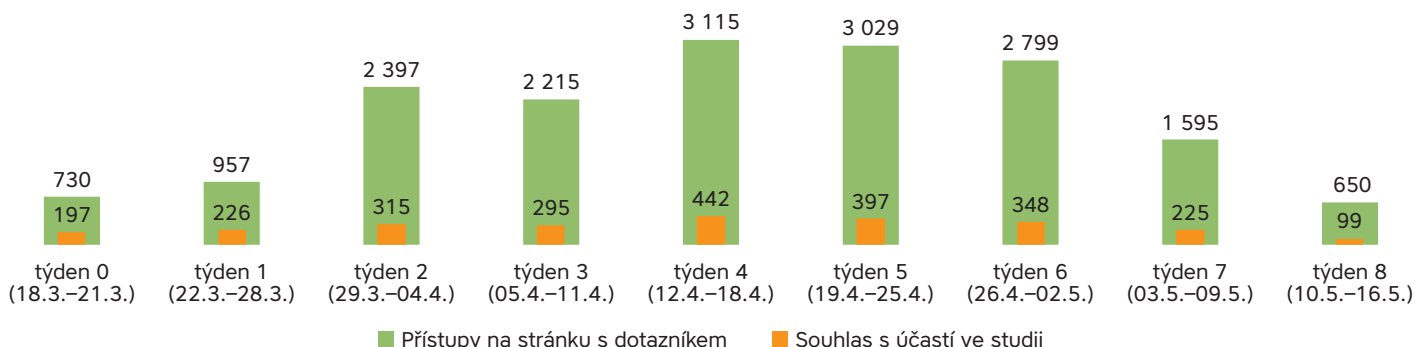
respondenti přicházející prostřednictvím placených reklamních příspěvků v Google Ads a přes kanál YouTube – graf 5.

Kromě informace o zdroji, odkud respondenti do studie přicházeli, pocházejícím z automatického generování záznamu do databáze, byla také do samotného dotazníku studie zahrnuta otázka na to, jak se respondenti o studii dozvěděli. Velká většina respondentů se o studii dozvěděla právě prostřednictvím příspěvků a placených reklam na sociálních sítích, v menší míře prostřednictvím webových stránek zaměřených na drogovou problematiku a od přátel.

Leták distribuovaný do adiktologických služeb a programů v prostředí zábavy neměl při náboru respondentů do studie takový efekt, jaký byl očekáván, pravděpodobně měla na sběr dat vliv také pandemie COVID-19 a s ní související opatření. Pozitivním zjištěním byl naopak postupný nárůst počtu respondentů studie přicházejících prostřednictvím placených reklamních příspěvků na internetu a sociálních sítích – graf 6. Nasazení placené reklamní kampaně v průběhu sběru dat tak bylo vyhodnoceno jako velmi přínosné, celkem placené příspěvky získaly nejméně 41 % validních respondentů studie. ✕

GRAF 2

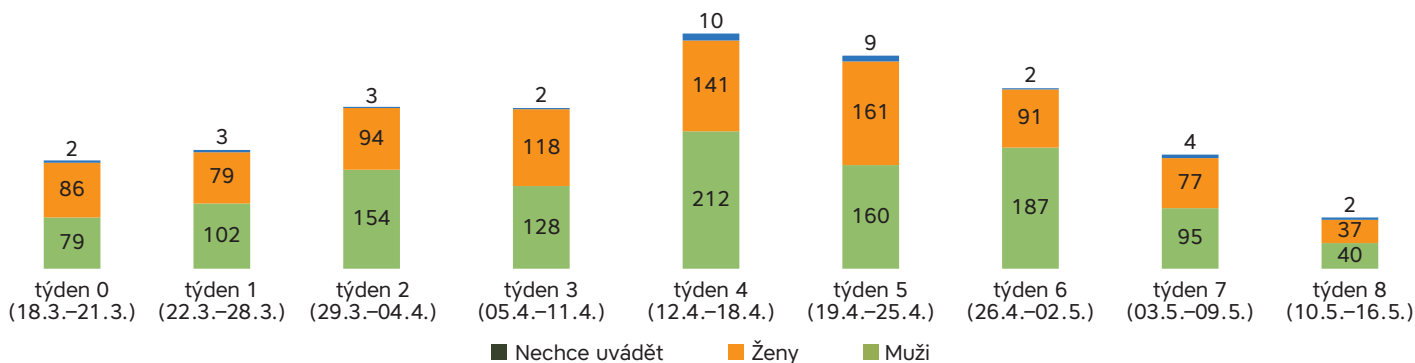
Počty přístupů do dotazníku a počty respondentů, kteří souhlasili s účastí ve studii, po jednotlivých týdnech sběru dat

Pozn.: Týden 1–8 označují týdny, v kterých probíhala reklamní kampaň. Nový vizuál kampaně byl vždy nasazen v pondělí nového týdne. Týden 0 označuje čtyřdenní období po zahájení sběru dat, kdy ještě nebyla nasazena reklamní kampaň.

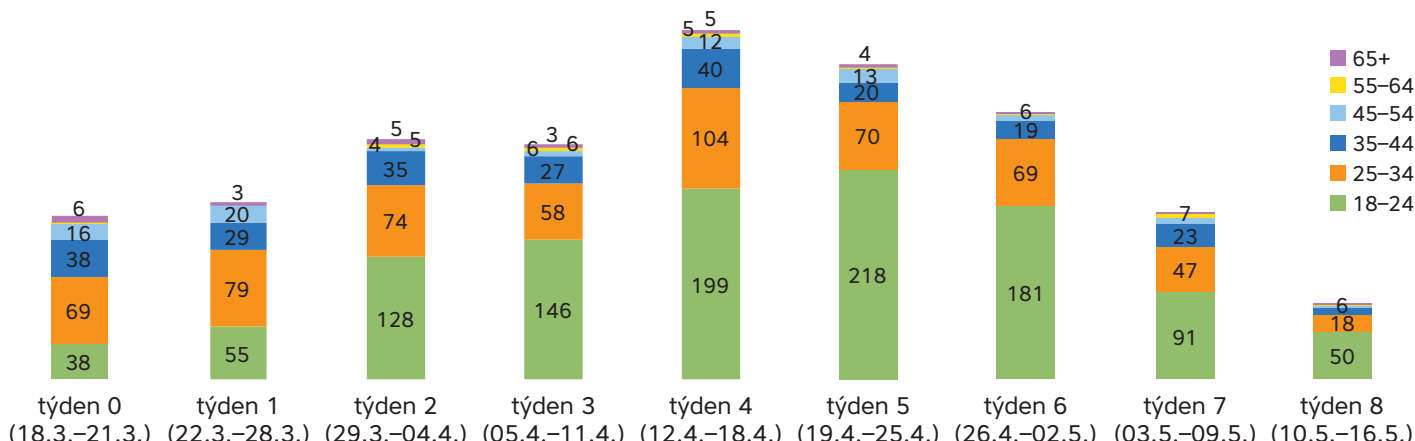
GRAF 3

Respondenti studie podle pohlaví a jednotlivých týdnů sběru dat (všichni respondenti, kteří uvedli pohlaví, n=2 078)

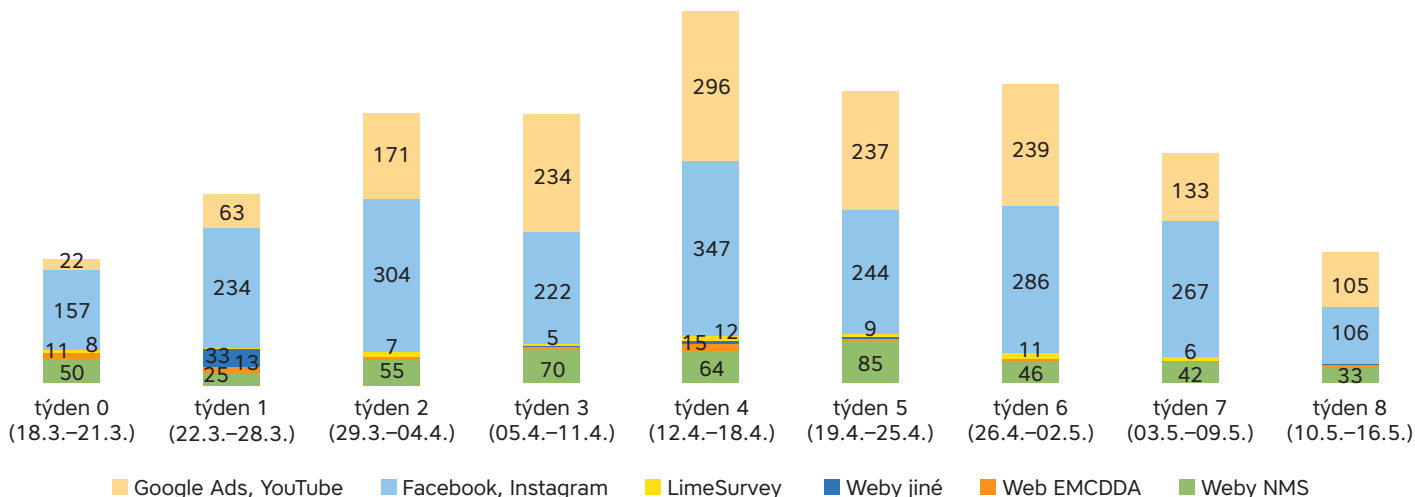
GRAF 4

Respondenti studie podle věku a jednotlivých týdnů sběru dat (všichni respondenti, kteří uvedli věk, n=2 088)

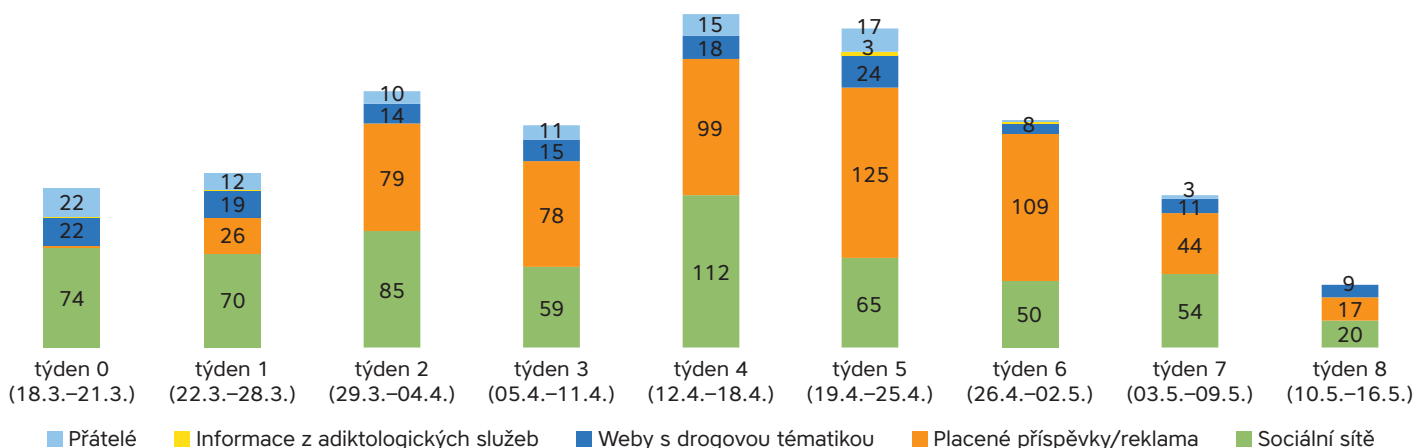
GRAF 5

Zdroj, odkud respondenti studie přicházeli (informace dostupná pro 4 304 záznamů v databázi)

GRAF 6

Informace, odkud se respondenti o studii dozvěděli (n=1 407)

Charakteristika respondentů studie EWSD v ČR

> Do českého dotazníku *Evropské on-line studie o drogách 2021*, resp. na úvodní stranu dotazníku, vstoupilo celkem 17 487 respondentů, z nichž 2 544 uvedlo souhlas s účastí ve studii. Vstupní kritérium pro zařazení do studie (věk 18+ let a užití některé z vyjmenovaných nelegálních drog v posledních 12 měsících) splnilo 1 642 respondentů (64,2 %).

Z celkového počtu 2 544 respondentů, kteří uvedli souhlas s účastí ve studii, bylo 1 157 mužů (55,7 %) a 884 žen (42,5 %). Celkem 37 respondentů uvedlo, že na otázku nechce odpovídat (1,8 %).

Věk uvedlo celkem 2 088 respondentů, nejvíce respondentů bylo ve věkové skupině 18–24 let (53,0 %) a 25–34 let (28,2 %). Respondenti mladší 18 let dotazník nevyplňovali, po zjištění nižšího věku, než bylo požadavkem studie, byli přeměrováni na závěrečnou stranu dotazníku.

Zemi, ve které žijí, uvedlo celkem 1 990 respondentů, z toho 1 940 respondentů uvedlo Českou republiku. Dotazník

v češtině vyplnilo také 19 respondentů žijících na Slovensku a jednotky osob žijících v jiných evropských zemích.

Z respondentů, kteří uvedli vzdělání (1 515 osob), mělo nejvíce osob dokončené střední vzdělání (849 osob, 56,0 %) a dokončené vyšší vzdělání (361 osob, 23,8 %). Podíl respondentů s nedokončeným vzděláním byl nízký (0,6 %), dokončené základní nebo nedokončené střední vzdělání uvedlo 296 (19,5 %) respondentů. Charakteristiku vzorku dotázaných respondentů podle pohlaví, věku a vzdělání uvádí graf 7.

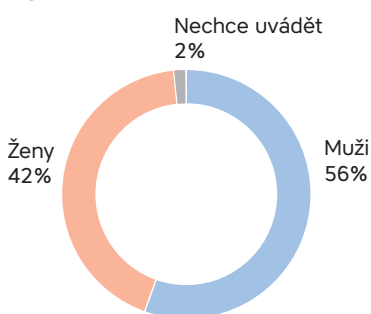
Místo bydliště uvedlo 1 513 respondentů, z nich 716 osob (47,3 %) uvedlo bydliště v krajském městě, 529 osob (35,0 %) v jiném městě a 268 (17,7 %) bydlí na vesnici (bez bližší specifikace).¹ Nejvíce respondentů uvedlo jako místo bydliště Prahu (27,5 %), Jihomoravský kraj (14,4 %), Moravskoslezský

¹ Kategorie v dotazníku byly definovány EMCDDA, s ohledem na srovnatelnost mezi jednotlivými zeměmi nemohly být více přizpůsobeny českému kontextu.

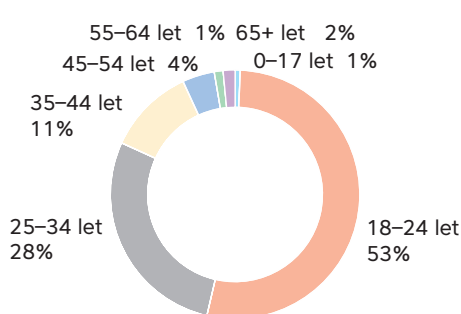
GRAF 7

Charakteristika respondentů studie podle pohlaví, věku a vzdělání, v %

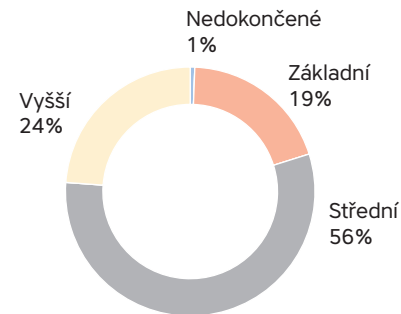
POHLAVÍ

VĚK

VZDĚLÁNÍ

kraj (11,8 %) a Středočeský kraj (9,8 %). Ostatní kraje označilo jako místo bydliště méně než 75 osob, nejnižší počet respondentů byl získán v Karlovarském kraji (32 osob) a v Kraji Vysočina (36 osob).

Nejčastěji respondenti uváděli bydlení s rodiči (29,0 %), s partnerem bez dětí (27,4 %) a samostatně (15,1 %).

Celkem 12,9 % žilo s partnerem a dětmi, dalších 1,8 % bez partnera, ale s dětmi.

Respondenti nejčastěji uváděli čistý měsíční příjem nižší než 10 tis. Kč (31,6 %), 23,1 % uvedlo příjem 20–30 tis. Kč a 21,9 % respondentů měsíční příjem vyšší než 30 tis. Kč. ✕

Přehled výsledků studie v ČR

> Základním kritériem pro účast ve studii byl věk 18 let a užití některé z vyjmenovaných nelegálních drog (konopné látky, extáze/MDMA, kokain, amfetaminy, metamfetamin, heroin, buprenorfin nebo nové psychoaktivní látky) v posledních 12 měsících.

Respondenti byli dotazováni, kdy naposledy užíli vybrané nelegální drogy (v posledních 30 dnech, v posledních 12 měsících, dříve než v posledních 12 měsících, nikdy). Respondenti nejčastěji uváděli užití konopných látek v posledních 12 měsících (76,3 %), užití extáze (34,1 %) a kokainu (28,0 %). Relativně časté bylo i užití metamfetaminu (20,6 %) a nových psychoaktivních látek (18,5 %). Užívání heroinu a buprenorfinu bylo na minimální úrovni (1,8 %, resp. 1,1 %).

Respondenti, kteří uvedli užití konopí, kokainu, extáze, metamfetaminu (pervitinu), buprenorfinu a/nebo nových

psychoaktivních látek (NPS), byli v dalším kroku dotazováni na ochotu vyplnit specifický modul otázek týkajících se těchto konkrétních látek. Moduly byly respondentům nabízeny v náhodném pořadí, aby bylo vyloučeno to, že respondenti vyplní pouze nejfrekventovanější moduly, a moduly umístěné dále v dotazníku zůstanou nevyplněné. Nejvíce ochotní k vyplňování podrobného modulu byli uživatelé konopí, kokainu, extáze a metamfetaminu – tabulka 1.

Mapováno bylo také užití dalších návykových látek, avšak již bez specifického modulu. Kromě alkoholu (93,2 %) a tabáku (82,0 %) bylo respondenty nejčastěji uváděno užití LSD (26,5 %), halucinogenních hub (24,8 %), jiných halucinogenů (14,3 %), benzodiazepinů (18,5 %) a ketaminu (10,2 %).

V úvodním bloku otázek byli všichni respondenti bez ohledu na to, kterou z drog v posledních 12 měsících užíli, dotázáni, zda souhlasí s tvrzením, že užívání konopných látek by mělo

TABULKA 1

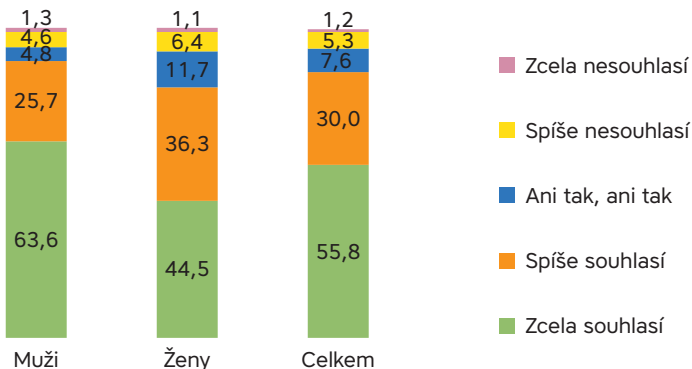
Prevalence užití vybraných nelegálních drog respondenty studie EWSD 2021 a ochota k vyplnění podrobného modulu s otázkami

Typ drogy	Užití v posledních 12 měsících		Vyplnění podrobného modulu otázek	
	Počet	Podíl (%)	Počet	Podíl (%)
Konopné látky	1 527	76,3	1 087	71,2
Extáze/MDMA	684	34,1	406	59,4
Kokain	563	28,0	351	62,3
Amfetamin	373	18,7	147	39,4
Metamfetamin	411	20,6	241	58,6
Heroin	36	1,8	18	50,0
Buprenorfin	19	1,1	9	47,4
Nové psychoaktivní látky	371	18,5	119	32,1

Pozn.: Podíly osob, které uvedly užití jednotlivých drog, se vztahují k celkovému počtu osob, které uvedly souhlas s účastí ve studii. Podíl vyplnění příslušného modulu se vztahuje k počtu osob, které uvedly užití konkrétní drogy v posledních 12 měsících.

být legální. S tímto výrokem zcela nebo spíše souhlasilo 55,8 %, resp. 30,0 % dotázaných – graf 8. Naprostý souhlas s legalizací konopných látek vyjádřilo výrazně více mužů než žen. Oproti tomu 6,5 % dotázaných s legalizací konopí nesouhlasí, 1,2 % respondentů jsou zcela proti legalizaci.

GRAF 8
Postoje k legalizaci konopných látek, v %

Modul konopí

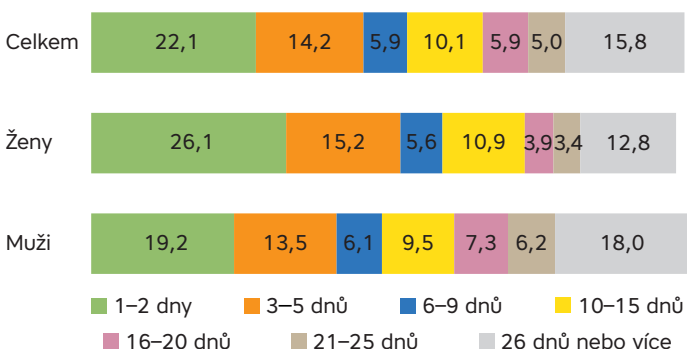
Podrobný modul specificky zaměřený na vzorce užívání konopných látek a charakteristiky jejich uživatelů zodpovědělo 71,2 % respondentů, kteří v posledních 12 měsících tyto látky užili (vyplnění modulů bylo založeno na dobrovolné bázi, respondent mohl vyplnění nabídnutého modulu odmítnout a přejít k jinému, případně k sociodemografickým otázkám). Téměř všichni uživatelé konopných látek užili v posledních 12 měsících marihuanu (97,4%), hašiš užívala přibližně čtvrtina dotázaných (23,2 %), častěji šlo o muže (26,5 % mužů a 18,6 % žen).

Pokud jde o frekvenci užívání, hašiš užívali respondenti nejčastěji s frekvencí 1–2 dny v posledních 30 dnech (36,5 % mužů a 35,0 % žen). Ve frekvenci užívání marihuany byly výraznější rozdíly mezi muži a ženami – graf 9. Celkem 36,3 % užíla marihuanu v posledních 30 dnech nejvýše v 5 dnech, tedy přibližně jednou týdně, 26,7 % dotázaných užílo marihuanu v posledním měsíci ve více než 15 dnech, v tom 20,8 % denně nebo téměř denně.

Konopné látky respondenti nejčastěji užívali za účelem snížení stresu a relaxace (73 %) a za účelem dostat se do nálady (70 %). Za účelem zlepšení spánku užívalo konopí 47 % dotázaných, 31 % uvedlo jako důvod užití (samo)léčbu deprese nebo úzkosti.

Pokud jde o způsob získávání marihuany, celkem 51,9 % respondentů uvedlo, že ji dostává většinou zadarmo od někoho

GRAF 9
Frekvence užívání marihuany v posledních 30 dnech, v %

ze svého okolí, 39,0 % si ji většinou kupuje a 9,2 % uživatelů si ji převážně samo pěstuje (12,3 % mužů a 4,8 % žen). V posledních 12 měsících si alespoň jednou koupilo marihuanu celkem 53,0 % uživatelů (59,4% mužů a 44,2 % žen). Co se týče frekvence nákupů marihuany v posledních 30 dnech, 1–2krát ji zakoupila více jak třetina uživatelů (36,2 %), 12,6 % nakupuje marihuanu nejméně jednou týdně a 13,4 % (15,0 % mužů a 10,1 % žen) nakupuje marihuanu několikrát do týdne. Nejvíce uživatelů (26,3 %) kupuje při jedné příležitosti množství menší než 0,5 g marihuany.

Modul extáze/MDMA

Modul specificky zaměřený na extázi/MDMA vyplnilo 59,4 % uživatelů extáze. Celkem 44,4 % respondentů užívalo extázi/MDMA výhradně v podobě prášku, zatímco jen v podobě tablet ji o něco častěji užívali muži (31,2 % vs. 23,5 % žen). Naopak ženy ve srovnání s muži ve vyšší míře uváděly užití extáze/MDMA v obou formách (25,9 % muži a 30,5 % ženy). Přibližně čtvrtina mužů i žen užívala extázi/MDMA jednou v průběhu posledních 30 dnů, zároveň více jako polovina uživatelů (54,6 %) extázi/MDMA v posledních 30 dnech vůbec neužíla. Pokud jde o množství, respondenti nejčastěji uváděli, že v den, kdy látku užili, užili 1 tabletu (41 %) nebo 2 tablety extáze (21 %). V případě užívání extáze/MDMA ve formě prášku respondenti nejčastěji užívali 0,5 g (přibližně pětina respondentů).

Naprostá většina dotázaných (85,4 % mužů a 88,2 % žen) užíla extázi/MDMA za účelem zábavy nebo dostat se do nálady, 32,1 % z důvodu relaxace a 20,1 % ze zvědavosti drogu vyzkoušet.

Modul metamfetamin/pervitin

Modul věnovaný pervitinu vyplnilo 58,6 % respondentů, kteří užili pervitin v posledních 12 měsících. Mezi muži a ženami byly minimální rozdíly ve frekvenci aktuálního užívání pervitinu (tj. v posledních 30 dnech): 1–2krát v posledním měsíci užílo pervitin 17,7 % mužů a 17,1 % žen, třetina dotázaných užívala pervitin několikrát týdně (31,8 % mužů a 33,3 % žen), zatímco denně nebo téměř denně užívalo pervitin 10,6 % mužů a 7,2 % žen. V rámci modulu byl sledován i preferovaný způsob aplikace. Šňupání představovalo nejčastější způsob užití pervitinu (75,2 %), zároveň však více než čtvrtina dotázaných (29,4 % mužů a 26,9 % žen) uvedlo injekční užívání a přibližně pětina (18,5 % mužů a 21,0 % žen) kouřilo pervitin v dýmce. K méně častým způsobům užití patřilo spolknutí (13,4 %), inhalování z hliníkové fólie (12,2 %) a pouze 5,5 % si nechalo pervitin rozpustit v ústech.

Pervitin respondenti nejčastěji užívali za účelem dostat se do nálady nebo pro zábavu (58,4 %), za účelem snížení stresu nebo relaxace (39,5 %) a za účelem zvýšení výkonu ve škole nebo v práci (35,7 %) – graf 10.

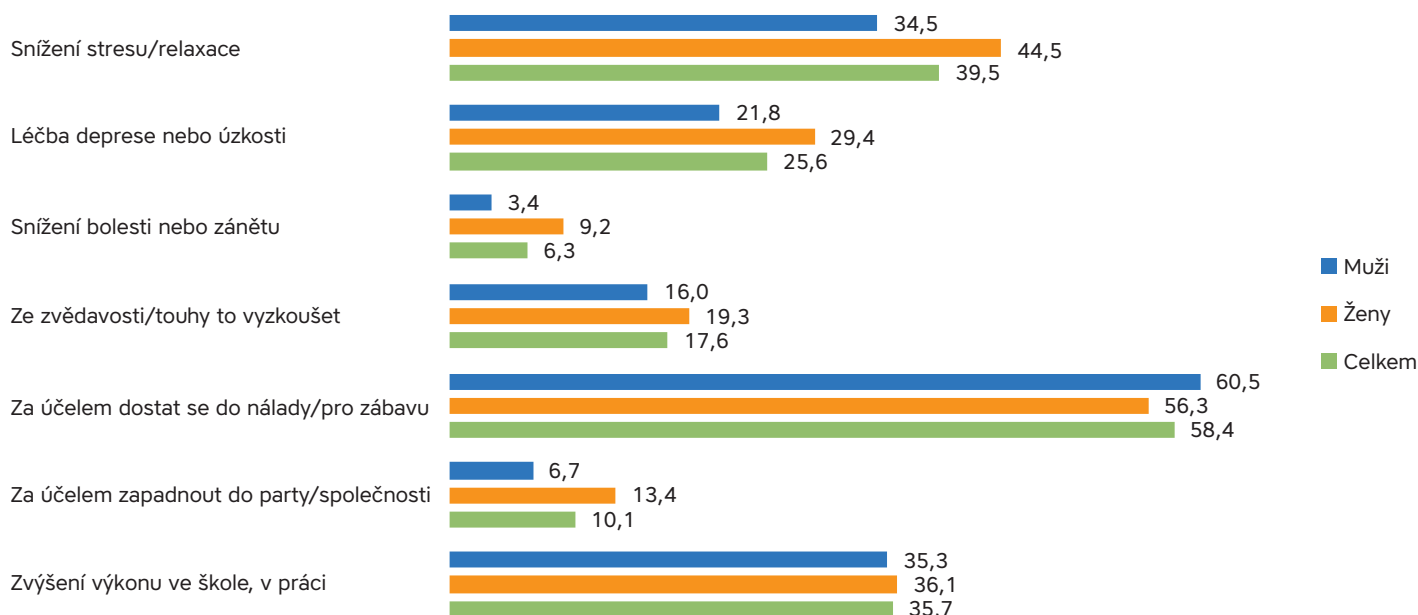
Co se týče nákupu drogy, v posledních 12 měsících si pervitin zakoupilo celkem 64,1 % uživatelů (67,5 % mužů a 60,7 % žen), přičemž cca 86,0 % kupujících si pervitin osobně vyzvedlo u dealera, zatímco 16,0 % si ho nechalo doručit k sobě domů, 7,3 % si jej vyzvedlo na předem domluveném místě (bez osobního kontaktu s prodejcem) a 3,3 % byl zaslán v poštovní zásilce.

Modul kokain

Modul specificky zaměřený na kokain vyplnilo 62,3 % uživatelů kokainu. Kokain užívali respondenti také nejčastěji za účelem zábavy a dostat se do nálady (86,9 % mužů a 82,9 % žen), čtvrtina mužů i žen ho užíla ze zvědavosti. Celkem 13,4 % uvedlo užívání z důvodu zvýšení výkonu v práci,

GRAF 10

Důvody užívání pervitinu podle pohlaví, v %

ve škole či ve sportu. Mezi muži a ženami nebyl rozdíl v obvyklém množství kokainu v den, kdy ho užívali – muži v průměru užíli 0,5 g a ženy 0,4 g. Ani ve frekvenci užívání se muži a ženy příliš nelišili – více než třetina respondentů (37,6 % mužů a 33,3 % žen) užíla kokain 1–2krát v posledních 30 dnech, denně či téměř denně užívalo kokain 1,8 % dotázaných.

Modul nové psychoaktivní látky

Modul specificky zaměřený na nové psychoaktivní látky vyplnilo celkem 119 osob, ovšem jen 86 respondentů uvedlo látku, která spadá do kategorie nových drog, rostlinných nebo syntetických. Nejčastěji byl uváděn kratom (40,7 % respondentů) a látky s psychedelickým/halucinogenním účinkem (38,4 %). Syntetické halucinogeny uvedlo 18,6 % dotázaných, syntetické opioidy 1,2 %. Celkem 12,6 % respondentů, kteří vyplnili modul týkající se NPS, nevědělo, o jakou látku šlo. Látky nejčastěji respondenti užívali ve formě prášku, krystalu

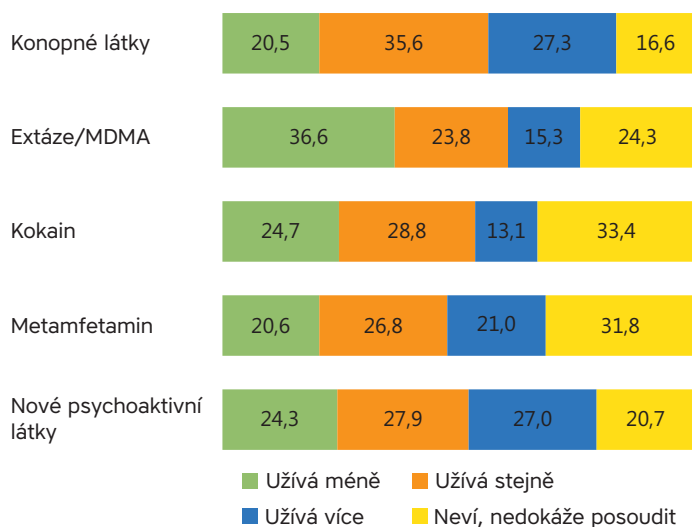
nebo tablet (70,6 %), papírků napuštěných účinnou látkou (16,8 %). Formu bylinné směsi určené ke kouření uvedlo 10,1 % uživatelů, 8,4 % uvedlo užití látek v tekuté formě.

Změny v míře užívání drog během pandemie COVID-19

Jednotný evropský dotazník obsahoval oproti předchozím vlnám studie navíc také otázky zaměřené na změny v užívání drog v souvislosti s pandemií COVID-19, a to samostatně pro jednotlivé látky, kterým byly věnovány podrobné moduly. V ČR respondenti nejčastěji uváděli, že i v době probíhající pandemie, případně období rozvolňování pandemických opatření, užívají nelegální drogy ve stejné míře jako před pandemií – své chování během pandemie nezměnila třetina uživatelů drog. V případě konopných látek a NPS bylo větší zastoupení respondentů, kteří užívání návykových látek zvýšili, naopak v případě extáze/MDMA a kokainu respondenti míru užívání spíše snížili – graf 11. V případě metamfetaminu byl vyrovnaný podíl uživatelů, kteří užívali pervitin více než před pandemií, a podíl těch, kteří své užívání snížili. Mezi respondenty však bylo také relativně vysoké zastoupení těch, kteří nedokázali posoudit, jestli užívají drogy více nebo méně než před pandemií. ✕

GRAF 11

Změny v užívání vybraných nelegálních drog v souvislosti s pandemií COVID-19

Srovnání ČR s evropskými zeměmi

> V evropském kontextu souhlas s účastí ve studii uvedlo 84 314 respondentů z 21 států EU a Švýcarska, z nichž 48 469 splnilo vstupní kritéria. Data ze zemí mimo EU nejsou zahrnuta do společného datového souboru, ale byla analyzována samostatně.

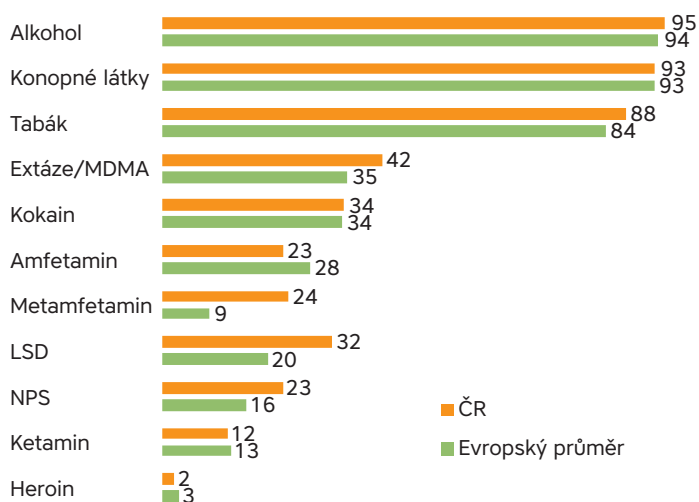
Nejčastěji užívanou nelegální drogou v posledních 12 měsících napříč všemi zúčastněnými evropskými zeměmi byly konopné látky (93 %), přičemž rozdíly v prevalenci mezi jednotlivými státy byly zcela minimální. Z ostatních nelegálních drog bylo nejčastěji uváděno užívání extáze/MDMA (35 %), kokainu

(34 %) a amfetaminů (28%), pořadí užívaných drog se v jednotlivých zemích lišilo.

V porovnání s evropským průměrem studie byla v ČR zjištěna obdobná prevalence užívání v případě konopných látek, kokainu a heroinu, z legálních návykových látek pak u alkoholu. Naopak výrazně vyšší prevalence ve srovnání s evropským průměrem, byla v ČR zjištěna v případě zkušeností s metamfetaminem (24 % ČR vs. 9 % EU) a LSD (32 % ČR vs. 20 % EU) – graf 12.

GRAF 12

Prevalence užívání návykových v posledních 12 měsících – srovnání ČR (n=1 642) s evropským průměrem (n=48 469), v %

Pozn.: Podíly osob, které uvedly užití jednotlivých drog, se vztahují k počtu osob, které užily alespoň jednu z nelegálních návykových látek, které tvořily vstupní kritérium
 Zdroj: EMCDDA (2022), https://www.emcdda.europa.eu/publications/data-fact-sheets/european-web-survey-drugs-2021-top-level-findings-eu-21-switzerland_en

Respondenti byli dotazováni také na to, kde nelegální drogy užívali. Nejčastěji uživatelé, a to jak v ČR, tak v ostatních evropských zemích užívali návykové látky především v domácím prostředí (87 % ČR a 89 % EU), dále pak shodně více jak polovina českých i zahraničních respondentů užívala drogy ve veřejném prostoru (na ulici, v parku apod.) a 46 %, resp. 43 % na hudebním festivalu nebo party. Uživatelé z ČR oproti evropskému průměru mnohem častěji užívali návykové látky v klubu nebo baru (41 % ČR a 33 % EU) a také v zaměstnání (17 % ČR vs. 12 % EU). ✕

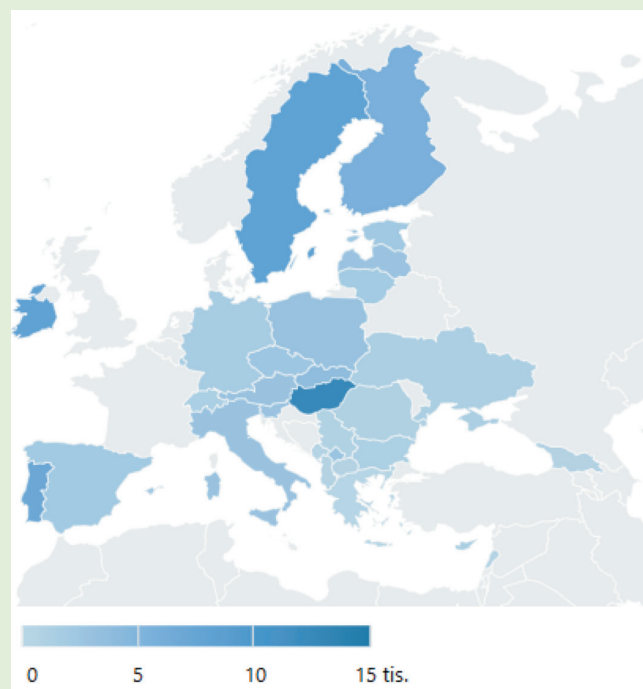
Zapojení evropských zemí do studie EWSD 2021

Do Evropské on-line studie o drogách 2021 se zapojilo celkem 30 zemí – 21 členských států EU a Švýcarsko: Bulharsko, Česká republika, Estonsko, Finsko, Irsko, Itálie, Kypr, Litva, Lotyšsko, Lucembursko, Maďarsko, Německo, Polsko, Portugalsko, Rakousko, Rumunsko, Řecko, Slovensko, Slovinsko, Španělsko, Švédsko. Dále se ke studii připojilo 9 států mimo EU: Albánie, Černá Hora, Gruzie, Kosovo, Libanon, Severní Makedonie, Srbsko a Ukrajina – mapa 1.

Počet respondentů zapojených do studie v jednotlivých zemích se výrazně lišil – zatímco v Řecku se zúčastnilo celkem 438 osob, v Libanonu 573 osob a v Černé Hoře 602 osob, v Irsku se do studie zapojilo 8 104 osob, ve Švédsku 8 223 osob a v Maďarsku dokonce 12 590 osob.

MAPA 1

Zapojení zemí do Evropské on-line studie o drogách 2021

Zdroj: EMCDDA (2022), https://www.emcdda.europa.eu/media-library/infographic-participants-country-european-web-survey-2021_en

Webové stránky EWSD 2021

EMCDDA spustilo v r. 2022 samostatnou webovou stránku zaměřenou na výsledky *Evropské on-line studie o drogách 2021*: https://www.emcdda.europa.eu/topics/european-web-survey-on-drugs_en. Na stránkách jsou průběžně zveřejňovány tematické publikace shrnující metodologické aspekty online studie i její výsledky ve vybraných zemích, např. v Lucembursku, Francii, Gruzii nebo na Ukrajině.

Poděkování

Velké poděkování za pomoc při realizaci *Evropské on-line studie o drogách 2021* patří všem respondentům, kteří byli ochotni se do studie zapojit, i všem kolegům a pracovníkům v adiktologických službách, kteří se aktivně zapojili do propagace studie.

Doporučená citace

Chomynová, P., Franková, E. & Dvořáková, Z. (2022). Evropská on-line studie o drogách 2021. *Zaostřeno* 8 (6), 1–12.

Národní monitorovací
středisko pro drogy
a závislosti

OZNÁMENÍ / ODKAZY

České předsednictví v Radě Evropské unie (eu2022.cz):

<https://czech-presidency.consilium.europa.eu/cs/>

Informace o situaci v oblasti závislosti v ČR:

<https://www.drogy-info.cz/>

Veškeré publikace vydané Národním monitorovacím střediskem pro drogy a závislosti, včetně všech čísel *Zaostřeno*, jsou v elektronické podobě ke stažení na

<https://www.drogy-info.cz/publikace/seznam-publikaci/>.

Případné objednávky tištěných publikací zasílejte na e-mail: drogyinfo@vlada.cz.

Mapa pomoci

<https://www.drogy-info.cz/mapa-pomoci/> – změny kontaktních údajů zasílejte na e-mail: drogyinfo@vlada.cz.

Kalendář akcí

<https://www.drogy-info.cz/kalendar-akci/> – informace o vzdělávacích akcích a seminářích v adiktologii nebo zajímavých pro obor adiktologie, které je možno v kalendáři zveřejnit, zasílejte na e-mail: drogyinfo@vlada.cz.

Aplikace UniData k evidenci klientů a intervencí v drogových službách včetně uživatelské podpory:

<https://www.drogovesluzby.cz/>

Projekt Systémová podpora rozvoje adiktologických služeb v rámci integrované protidrogové politiky (Projekt RAS):

<https://www.rozvojadiktologickychsluzeb.cz/>

Internetová stránka Evropského monitorovacího centra pro drogy a drogovou závislost (EMCDDA):

<https://www.emcdda.europa.eu/>

Portál dobré praxe EMCDDA:

https://www.emcdda.europa.eu/best-practice_en

Evropská zpráva o drogách EMCDDA:

https://www.emcdda.europa.eu/publications/edr/trends-developments/2022_en

Národní stránky na podporu odvykání kouření:

<https://www.koureni-zabiji.cz/>

Národní stránky pro snížení rizik hazardního hraní:

<https://www.hazardni-hrani.cz/>

Národní stránky pro podporu omezení konzumace alkoholu:

<https://www.alkohol-skodi.cz/>

Národní linka pro odvykání: 800 35 00 00